34. במדבר. השמחה האמתית היא בארץ ישראל (במדבר קיח/א)

1. כמה חביב לימוד התורה לפני הקב״ה.

(במדבר ב 2): אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְּאֹתֹת לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל [מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל מוֹעֵד יַחֲנוּ].

רבי אלעזר פתח (ישעיה סו 10): שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל אֹהֲבֶיהָ ...

כמה חביבא אורייתא קמי קב״ה! כמה חביבה התורה לפני הקב״ה. **דהא בכל אתר דמלי דאורייתא אשתמעו** כי בכל מקום שדברי תורה נשמעים, **קב״ה וכל חיילין דיליה כלהו צייתין למלוליה** הקב״ה וכל חילותיו מקשיבים לדבריו (של הלומד). **וקב״ה אתי לדיירא עמיה,** והקב״ה בא לגור עמו **הה״ד (שמות כ 21): בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי [אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ]. ולא עוד אלא דשנאוי נפלין קמיה, והא אוקמוה.** ולא עוד אלא אויביו נופלים לפניו, כך למדנו.

2. קיום המצוות בעוה״ז מתקן עולמות עליונים.

תא חזי: בוא וראה. **פקודי אורייתא עלאין אינון לעילא** מצוות התורה עליונות הן למעלה. **אתי בר נש ועביד פקודא חדא** כשבא אדם ומקיים מצווה אחת, **ההוא פקודא קיימא קמי קב״ה ומתעטרא קמיה,** אותה מצווה מתעטרת לפניו **ואמר** ואומרת: **׳פלנייא עבד לי, ומן פלנייא אנא׳!** יצר אותי פלוני, אני מן פלוני׳, **בגין דאיהו אתער ליה לעילא** כי הוא ׳עורר׳ אותה למעלה. **כגוונא דאיהו אתער ליה לתתא, ה״נ אתער לעילא** כשם שהוא ׳עורר׳ את המצווה למטה, כך הוא ׳עורר׳ את המצווה למעלה[1]. **ועביד שלמא לעילא ותתא** והוא עושה שלום למעלה ולמטה. **כמה דאת אמר** כמו שכתוב **(ישעי׳ כז 5): אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעוּזִּי[2] יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי: יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי, לעילא** למעלה, **שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי, לתתא** למטה.

זכאה חולקיה דההוא בר נש דעביד פקודי אורייתא! אשרי חלקו של האיש המקיים מצוות התורה.

3. השמחה האמתית היא רק בארץ הקודש.

(ישעיהו סו 10): שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ [כָּל אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ][3]. בגין דחדוה לא אשתכח משום שהשמחה אינה נמצאת (אינה שלמה), **אלא בזמנא דישראל קיימי בארעא קדישא** אלא אם כן עם ישראל שוכן בארץ הקודש. **דתמן אתחברת אתתא בבעלה** כי שם מתחברת האישה בבעלה, **וכדין הוא חדוותא דכלא חדוותא** אז היא שמחת הכל, **דעילא ותתא.** למעלה ולמטה. **בזמנא דישראל לא אשתכחו בארעא קדישא** בזמן שעם ישראל אינו שוכן בארץ הקודש, **אסיר ליה לב״נ למחדי ולאחזאה חידו** אסור לאדם לשמוח ולהראות שמחה **דכתיב: שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ, וְגִילוּ בָהּ דייקא** דווקא.

---

[1] כך הביטוי: ׳לתקן את שורשה במקום עליון׳.

[2] מי שיחזק במעוזי (התורה) ...

[3] הפטרת ראש חודש.

רבי אבא חמא חד ב״נ דהוה חדי בבי טרונייא דבבל. בטש ביה (מעשה שהיה) שרבי אבא ראה פעם אדם שהיה שמח בבית טרוניא שבבבל, בעט בו. **אמר: שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם, כתיב. בזמנא דירושלם בחדוה, בעי בר נש למחדי!** (רק בזמן) שירושלים בשמחה, יכול האדם לשמוח[4].

4. <u>מה בין עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּשִׂמְחָה לבין עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּשִׂמְחָה?</u>

ר׳ אלעזר לטעמיה, לשיטתו **דאמר שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם, היינו דכתיב (תהל׳ ק 2): עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּשִׂמְחָה:**

כתוב אחד אומר: (תהל׳ ק 2): עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּשִׂמְחָה, וכתוב אחד אומר (תהל׳ ב 11): עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִּרְעָדָה: מה בין האי להאי? מהו ההבדל ביניהם? **אלא כאן בזמנא דישראל שראן בארעא קדישא** אלא כאן בזמן שישראל שוכן בארץ הקודש (עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּשִׂמְחָה), **כאן בזמנא דישראל שראן בארעא אחרא.** כאן כשישראל שוכן בארץ אחרת (עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּיִרְאָה).

(ד״א) עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּיִרְאָה: דא כנסת ישראל בזמנא דאיהי בגלותא ביני עממיא. בזמן שעם ישראל נמצא בין העמים בגלות.

5. <u>כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ מן הגלות המרה</u>

א״ר יהודה: והא כתיב (ישעיהו נה 12): כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ [וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן; הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת, יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה, וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה, יִמְחֲאוּ כָף][5]. ודא היא כנסת ישראל זוהי כנסת ישראל, **כיון דאמר תֵּצֵאוּ מן גלותא הוא, ואקרי שמחה!** כיון שאמר תֵּצֵאוּ, כלומר מן הגלות, שנקראת 'שמחה'?!

- **א״ל: ״ודאי הכי הוא** אמת! **דכל זמנא דאיהי בגלותא ושכיבת לעפרא** כל הזמן שהיא יושבת בגלות ושוכבת בעפר, **לא אקרי 'שמחה'** לא קוראים 'שמחה' **עד דקב״ה ייתי לגבה ויוקים לה מעפרא** עד שהקב״ה בא ומקים אותה מעפר.

ויימא וכתוב **(ישעיהו נב 2): הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי...[6], (שם ס 1): קוּמִי אוֹרִי ..., ויתחברון כחדא** ויתחברו ביחד. **כדין 'חדוותא' אקרי** אז היא נקראת 'שמחה', **חדוותא דכלא** שמחת הכל, **וכדין** וכך **בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ ודאי, כדין כמה חיילין יפקון לקבלא דמטרוניתא** אז כמה צבאות יוצאים כדי לקבל את המטרוניטא **לחדוותא דהלולא דמלכא** אז בשמחת חתונת המלך, **כמה דאת אמר (שם נה 12): הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ ... וכתיב (שם נב 14) הֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם ה׳ וּמְאַסַּפְכֶם ...**

---

[4] שו״ע או״ח סי׳ תקס ס״ג: וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם; הגה: ויש אומרים דוקא מי שרגיל בהם, כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה, ואסור לשומעם מפני החורבן. ואפילו שיר בפה על היין, אסורה שנאמר (ישעי׳ כד 9): בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יָיִן. וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות וזכרון חסדי הקדוש ברוך הוא, על היין. הגה: וכן לצורך מצוה, כגון, בבית חתן וכלה, הכל שרי.

[5] הפטרת כי תבא

[6] הפטרת שופטים